

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента
Дем'янюка Юрія Анатолійовича на дисертаційне дослідження

Азарова Івана Сергійовича

**«Підготовка майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності у процесі
навчання у вищих військових навчальних закладах»,**

представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

В умовах протистояння російській агресії на сході України гостро постає проблематика щодо реформування її сектору безпеки та оборони. У зв'язку з цим висуваються нові вимоги щодо якості професійної підготовки майбутніх офіцерів. Це обумовлює необхідність проведення комплексних психолого-педагогічних досліджень, спрямованих на розробку і впровадження дієвих підходів щодо формування у них професійної готовності до здійснення прогностичної діяльності.

Дисертаційне дослідження І. С. Азарова присвячене актуальній, недостатньо розробленій і складній педагогічній проблемі – підвищенню якості підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності в умовах трансформації Збройних сил України.

У дидактиці вищої військової школи проблема професійної підготовки офіцерів постійно привертала увагу військових педагогів і психологів. Однак, проблема формування у них професійної готовності до здійснення прогностичної діяльності ще залишається невирішеною. Азаров Іван Сергійович зумів окреслити цю проблему та привернути увагу до напрямів її вирішення.

Дисертант вдало обґрунтовує вибір теми дослідження, структура доказів щодо її актуальності є виваженою і переконливою. І. С. Азаров аргументовано оцінює готовність науки та її методів до подальшого розвитку за напрямом, який визначається обраною темою.

Дисертаційне дослідження виконано в межах наукових робіт: «Теорія і практика розвитку сучасної освіти та вдосконалення системи управління навчальними закладами» (державний реєстраційний номер 0111U009910) кафедри управління освітніми закладами та державної служби Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», «Інноваційні засади формування змісту підготовки військових фахівців з вищою освітою» (державний реєстраційний номер 0101U001689) науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса).

На основі вищезазначеного можна сформулювати висновок про своєчасність, перспективність та доцільність теми дисертаційного дослідження.

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації Дисертантом:

визначено сутність прогностичної діяльності офіцера як специфічного виду його професійно-управлінської діяльності; з'ясовано, що результатом підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності є сформована у них на належному рівні прогностична компетентність як інтегральна професійно важлива здатність, що сприяє цілеспрямованому випереджувальному плануванню та передбаченню ймовірних змін військово-професійної дійсності, знаходженню альтернативних варіантів діяльності у службово-управлінських ситуаціях і вибір найбільш доцільних варіантів розв'язання професійно-управлінських проблем та завдань у процесі реалізації посадових компетенцій;

розроблено професійно-орієнтовану модель формування прогностичної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ, яка складається із цільового методологічного, змістовно-діяльнісного та діагностично-результативного блоків, що дає змогу підвищити якість підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності;

розроблено методику формування прогностичної компетентності майбутніх офіцерів у процесі навчання у ВВНЗ з напрацюванням необхідних організаційно-методичних основ;

обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності у ВВНЗ, які перебувають у комплексному взаємозв'язку та сприяють цілеспрямованому формуванню прогностичної компетентності на основі системного, діяльнісного та компетентнісного підходів. Зазначені результати одержані вперше, що підкреслює їхню наукову новизну.

3. Нові факти, одержані здобувачем

У дисертаційному дослідженні І. С. Азарова уперше:

обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності (мотивування майбутніх офіцерів до опанування прогностичною діяльністю; педагогічне моделювання формування їх прогностичної компетентності у ВВНЗ; упровадження методики формування їх прогностичної компетентності), що сприяють цілеспрямованому формуванню їх прогностичної компетентності;

здійснено педагогічне моделювання щодо формування прогностичної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ, що охоплює взаємопов'язані блоки: цільово-методологічний, змістовно-діяльнісний, діагностично-результативний;

розроблено методику формування прогностичної компетентності майбутніх офіцерів як сукупність взаємопов'язаних принципів, методів, форм і засобів її формування у процесі їх професійної підготовки у ВВНЗ, яка реалізується за трьома етапами – мотиваційно-знаннявим, операційним і діяльнісно-адаптивним.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Вірогідність та надійність отриманих результатів дослідження забезпечено методологічним обґрунтуванням вихідних положень, використанням валідних діагностичних методик, адекватних меті та завданням дослідження; чіткістю постановки педагогічного експерименту; системою критеріїв; єдиним порядком одержання та фіксації результатів; поєднанням кількісно-якісних емпіричних даних; репрезентативністю вибірки та застосуванням статистичних методів при аналізі експериментальних даних.

Найбільш суттєві наукові результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження апробовані на науково-практичних конференціях і впроваджені в освітньому процесі вищих військових навчальних закладів України.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження достатньо обґрунтовані й достовірні.

5. Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Дисертаційна робота І. С. Азарова містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальне наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності у ВВНЗ для підвищення якості їхньої професійної підготовки в умовах трансформації Збройних сил України.

Одержані результати мають практичне значення, оскільки дають можливість на якісно новому рівні вирішувати питання професійної підготовки майбутніх офіцерів для Збройних сил України, а також правоохоронних структур в системі Міністерства внутрішніх справ України.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Національного університету «Одеська юридична академія» (акт № 62/70 від 25.07.2016), Військової академії (м. Одеса) (акт № 2/5/194/1 від 27.03.2017), Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт № 1063/20 від 12.05.2017), Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (акт № 72/5/192/1 від 23.05.2017), Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (акт № 4/8/238/46 від 23.05.2017).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Теоретичні положення та експериментальні дані можуть бути використані вищими військовими навчальними закладами для підвищення якості підготовки військових фахівців шляхом упровадження в освітній процес обґрунтованих в дисертації педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності.

Висновки дисертаційного дослідження можуть слугувати основою для подальших наукових пошуків, пов'язаних з розробкою методологічних, теоретичних й методичних засад підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності у ВВНЗ на оперативно-тактичному та оперативно-стратегічному рівнях.

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеності у цілому

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі – «Підготовка майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності як проблема професійної педагогіки» – здійснено аналіз досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці; з'ясовано специфіку прогностичної діяльності офіцерів як складової їх військово-професійної діяльності; уточнено сутність прогностичної компетентності офіцерів як результату підготовки до прогностичної діяльності; з'ясовано сучасний стан сформованості у них прогностичної компетентності.

У другому розділі – «Теоретичні та методичні аспекти підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності» – викладено методику дослідження, структуру та зміст прогностичної компетентності майбутніх офіцерів, здійснено теоретичне обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності, а також педагогічне моделювання формування прогностичної компетентності майбутніх офіцерів у процесі навчання у ВВНЗ.

У третьому розділі – «Організація і результати дослідно-експериментальної роботи» – представлено програму експериментальної роботи, описано хід та результати експериментальної перевірки педагогічних умов формування прогностичної компетентності майбутніх офіцерів.

Дисертаційна робота І. С. Азарова за своєю структурою та змістом є завершеним науковим дослідженням.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень та зауважень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. У розділі 1.1. недостатньо чітко простежується логіка висвітлення проблематики прогнозування в науковій літературі, зокрема на с. 27-30 тексту дисертації автором акцентується увага на управлінській діяльності офіцера, яку доречно було б розглянути в розділі 1.2 в співвідношенні з прогностичною діяльністю та військово-професійною загалом.

2. На стор. 32 тексту дисертації наголошується на важливості міждисциплінарного підходу до проблеми прогнозування. Попри те, що ця проблема є предметом вивчення філософії, психології, соціології, педагогіки та інших галузей знання, залишається недостатньо зрозумілим механізм реалізації зазначеного підходу в дисертаційному дослідженні. Доцільно було б зосередити увагу на висвітленні інтегративних тенденцій у формуванні

наукових уявлень щодо прогнозування.

3. Вважаємо за доцільне не виділяти в якості завдання дослідження уточнення поняття прогностичної діяльності, а достатньо було б обмежитись лише з'ясуванням сутності прогностичної компетентності як педагогічної категорії, що апріорі вимагає проведення аналізу змісту зазначеного виду діяльності. Окрім того, логікою дослідження доцільно було б передбачити розкриття структури та змісту прогностичної компетентності офіцера не в розділі 2.2, а після з'ясування її сутності в розділі 1.3.

4. Робота значно виграла, якби автор деталізував у тексті дисертації підхід щодо вибору та обґрунтування рівнів сформованості прогностичної компетентності майбутніх офіцерів.

5. У розділі 2.3. дисертантом обґрунтовуються педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності. Однак, отримання наукового результату розкривається дещо спрощено, у зв'язку з чим постає запитання стосовно вагомості визначених педагогічних умов. Доцільно було б детально описати методику їх визначення.

Проте, означені зауваження та побажання не є принциповими та ні в якому разі не знижують і не впливають на позитивну оцінку даного дослідження.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні результати дослідження відображено в 23 наукових працях (із них 6 – у співавторстві), серед яких: 1 – навчальний посібник (у співавторстві), 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному науковому виданні, 2 – у періодичних виданнях України, 14 – у збірниках тез доповідей на наукових конференціях.

Наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено у друкованих працях.

Матеріали дослідження І. С. Азарова доповідалися та обговорювалися під час роботи міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

10. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, що викладені в авторефераті, відповідають і повністю відображають основні положення дисертації.

11. Висновок

Дисертаційна робота Азарова Івана Сергійовича є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення. За результатами дослідження автором здійснено комплексне вирішення актуального наукового завдання, яке полягало в обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів до прогностичної діяльності у ВВНЗ.

Дисертаційна робота «Підготовка майбутніх офіцерів до прогностичної

діяльності у процесі навчання у вищих військових навчальних закладах» заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Азаров Іван Сергійович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

професор кафедри прикордонної безпеки
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
кандидат педагогічних наук, доцент

 Ю. А. Дем'янюк

Підпис Ю. А. Дем'янюка завіряю:
начальник відділення контролю та документального забезпечення
Національної академії
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

майор

 І. Ю. Жилкіна